

Edebiyat DÜNYASI

EDEBİYAT
SANAT
FİKİR
AKTÜALİTE

Sayı: 19 - 20 — 15 Haziran 1949 — Her ayın 15 inde İstanbulda çıkar — FIATI: 25 KURUS

ANADOLU'NUN KALKINMASI

Seçim Konusundan Sağlık Konusuna, Dil, Din, Eğitim Konusuna Kadar Köylü Aydınlatılmağa Muhtaçtır. Bu İhtiyacı Bir, Beş Aydın Değil, Ancak Türkiye'deki Bütün Aydınlar Birlikte Giderebilirler.

Sabahattin H Ü S N Ü

Son günlerin en önemli olayı, Üniversiteli gençlerin Anadolu'yu fikren kalkındırma yolunda küçümsenmeyecek kararlar almış olmalarıdır. Her gün, hemen her yanda, hele Üniversite çevresinde, hep bu dâvanın sözü ve belirtilerle karşı karşıya kalmaktayız. Duyurma ve çağırma kâğıtları bütün duvarları kaplamış. Gençler soluk soluğa Anadolu kalkınmasını sözünü ediyorlar. Birbirlerini kandırmağa uğraşanlar az değil. Bunca coşkunluk, bunca temiz kaygıyı görüp te sevinmemek elde mi?

Anadolunun uzun yıllar, yüz yıllar boyu başıboş, kapkara bir bilgisizlik içinde bırakıldığına söyleyenler şüphesiz ilk bu gençler değildiler. Ancak, ne yazık bugüne dek bunca sesleri duyan olmamış, yahut duyan, alkışlayan olmuş ta uygulayan bulunmamış. Atatürk ne doğru söylüyor: Memleketin sahibi hakikisi ve efendisi hakiki müstahsil olan köylüdür. Yedi asırdanberi cihanın dört köşesine sevkederek kanlarını akıttığımız, kemiklerini yabancı topraklarda bıraktığımız ve yedi asırdanberi emeklerini ellerinden alıp israf ey-

lediğimiz, bunca fedakârlıklarına ve ihsanlarına karşı küstahlık, nankörlük ve cebbarlık uşak menzilesine indirilmek istediğimiz bu asil sahibin huzurunda bugün ihtiramla hakiki vaziyetimizi alalım» Anadolu deyince akla köylü gelir. Köy enstitüleri sayımız da, 14 milyon Türklerde yaşadığımız istatistiklerle sizlere anlatmağa çalışmışık ve acı bir gerçeği birlikte öğrenmişik ki bu 14 milyon içinden okutabildiğimiz ancak 918 bin köy çocuğudur. Eğer 1940 yılında köy enstitüleri kurulmağa başlanmasaydı bu gün belki bu sayıya bile erişemiyeydik. Bizce köy enstitülerinin kurulması Anadolu'nun kalkındırılması konusunda ilk ve en kuvvetli adımdır. «Köy enstitülerini Cumhuriyetin evleri içinde en kıymetlisi ve en sevgilisi sayıyorum» demekle İnönü dâvaya gereken önemi verdiklerini anlatmışlardır. Bu evlere inancımız, sevgimiz ve yakınlığımızı biz de bir özel sayı ayırmak yoluyla belirtmeğe çalışmışık. Şimdi Üniversiteli gençleri giriştikleri işte desteklemekle acaba bir çelişmeye mi düşüyoruz?

Değil, düşmüyoruz. Çünkü köy enstitülerine, onların yurt kalkınmasındaki rollerine inancımız Üniversiteli gençlerin oynamak istedikleri role inancımıza engel olamaz. Anadolu'muz bugün çok, hem de çok geridir. Köyü bir bilgisizlik ülkenin her yanını kapkara bulutlar halinde kaplamıştır. İşte bu bilgisizliktir ki her türlü devrimi karartmakta, kirlenmektedir. Seçim konusundan sağlık konusuna, tarım konusuna, dil, din, eğitim konusuna kadar köylü aydınlatılmağa muhtaçtır. Bu ihtiyacı bir, beş aydın değil, ancak Türkiye'deki bütün aydınlar birlikte giderebilirler. Köy enstitüleri köylü çocukları köy havasından ayırmadan eğitilmekte, faydalı birer eleman haline getirmekte, göz nuru kökümüş, emek verilmiş, geliştirilmiş birer filiz olarak köylerine yollamaktadır. Bu filizler asılları olan yerlerde büyüyecekler, tomuruk ve meyva verecekler, üriyecekler, koca bir alanı kaplayacaklardır. Öyle ki artık orası iyi cins, değerli bitkiden bir orman haline atacak. İşte Üniversiteli gençlerin teşebbüslerini bu ormanın tez büyümesine, tez sıklaşıp güzelleşmesine yardımcı eden birer ormancı, birer tarımcı, iktisatçı, hukukçu oldukları için beğeniyoruz. Yani Üniversiteliler dâvanın çabuk gelişmesine, çabuk kökleşmesine yardımcı edebileceklerdir. Yoksa Anadolu'yu yalnız Üniversiteli gençlerin kalkındırmaçılarını söylemek doğru bir görüşten yoksunluğa anlatır. Her yıl enstitülerden ve eğitim kurslarından geniş ölçüde artan bir sayıda yetişen köy öğretmen ve eğitimcilerini nasıl unutulabilir?

Türkiye'nin kalkınmasına yararlı olabilmek için uğraşıp didinenlere bizden kucak dolusu selâm, sevgi ve başarı dileği...

Mesut Değiliz

Gençiz, sevmek hakkımız
Elbet seviyeceğiz!
Bu hızla varacak nabzım
Kuruyacak dudakların yanında
Canım seni istiyecek
Uzanacağım
Serin pinarlar gibi dudaklarına
Beraber üzülecek
Beraber güleceğiz

Gelgelelim bu öyle bir devir
Bu öyle bir kahpe dünya
Haselle, hileyle, kinle
Sarılmış dört yanımız
Kan ağlar etrafımız
Kan ağlar içimiz
Elele, dizdize seninle
Aşkımızın en güzel çağında
Melli, mahzun kalmışız!

Necati CUMALI

OKUYAN TOPRAK

Nebati...Varay
tarafından
TUSTAV
bağışlanmıştır

Sivas çarşılarında düşünürdü kara toprak, ucar, Serilmiştir kara toprak üstüne kitaplar.
ADEMLE HAVVA darmaştı ciselbak,
Nasıl da yaşlı:
KEREM İLE ASLI.
Bir ihtiyar, hasrele seyredirdi, asma gibi bir ihtiyar
Kavak sesleri vardı havada,
Vardı sessizlik içinde FERHAT İLE ŞİRİN.
KARACAĞÖLAN saz çalar uzaktan,
Ekekeçe bir lezzet sarar halı,
AŞLAN KALESİNDE HAZRETİ ALI.
Bir bakkal çırağı büyüyen ellerde dalar.

KERBELÂ ateş ateş, KERBELANIN İNTİKAMI,
Çeker köfürür bir susuzluğa.
SÜRMELE BEY, kahraman SÜRMELE BEY galan olmuş,
Vallahi galan değil,
SAH İSMAIL.
Bir asker varmış yanına kadar.

TAHIR İLE ZÜHRE, sızlatır yüreği derinden,
AŞUMAN İLE ZEYCAN ağlatır hep.
Sonra söyler dardını AŞIK GARİP, AŞIK SÜMMANİ.
Birden yanar insanın yüzü:
AMME CÜZÜ!
Bir çocuk, kambur, bahitayar.

TAM NAMAZ HOCASI devam eder vakte,
KAN KALESİ kuvvet verir uzaktan.
Söyleşir ELIF İLE YARALI MAHMUT,
Gül gibi, amber gibi duyları cahırlardan sihri,
Gelir HURŞİT İLE MAHMIHRI.
Bir nine, okumaz, sade resimlere bakar.

Gülümser NASRETTİN HOCA, güler İNCİLİ ÇAVUŞ.
LEYLÂ İLE MECNUN düşünürler kölü sofrasın.
Yeni köylüler yaklaşıyor Orta Anadolunun köflü.
Azalırken günün rengi,
Tenhada parlar İBNI YAKKAS CENGI.
Bir oğlanlık açar iri gözlerini, uçuşur karantıklar.
Fazıl Hüsnü DAĞLARCA

Antoloji Yapmak, Antolojiye Girmek

Yazan: Fahir ONGER

Yayın hayatımızda birkaç yıldanberi bir «Antoloji» salgırı var. Yerli ve yabancı şiir ve hikâyeler küçük birer kitap içinde toplanıp «Antoloji» adı altında piyasaya sürülüyor. Yakın zamanlarda bunların sayısı o denli arttı ki, bir listesini yapmak şöyle bir çırpıda isimlerini sayıvermek bir inceleme işi oldu; lysisini kötüsünden ayırmak zorlaştı.

Bu sözlerimle «Antoloji» yayımlarının çokluğunu yermek mi istiyorum? Hayır. Tam aksine iyi «Antoloji» lerin daha fazla yayılmasını dilerim. Bir edebiyatın zenginliği biraz da «Antoloji» lerinin çokluğu ve büyüklüğü ile bellidir. Fakat bana öyle geliyor ki bizim şu bir kaç yıllık nesriyatımız «İhraç Bankaları»nın banknot kesmesine benziyor. Çünkü bankanın küşüde çalışması nasıl bir para «enfasyon»u yaratırsa birbirini takip eden yeni «Antoloji»ler de bir nevi şiir «enfasyon»u meydana getiriyorlar. Çünkü bu yeni «Antoloji»lerde şiirin değer ölçüsü küçüle küçüle, şiirle ilgili olmayan karalamalara kadar inmiştir. Ve «Antoloji» tertipleri bu değersiz kişileri kadrolarına almakla fiilen böyle bir «enfasyon»da rol oynamaktadırlar. «Antoloji» yapanlar bunu bilmiyorlar mı? Bilirler her halde. Ama işlerine böyle gelir de onun için böyle yaparlar. Bir çıkarları vardır onların, (Bu işte «Antoloji» yapanlarını çıkarları nedir? Bunu ben söyleyemem. Merak eden olursa kendi araştırıp bulsun.)

Şimdi bana diyeceklerdir ki: «Senin de bir zamanlar bir Antolojin vardı. Elbet sen de bu işte bir çıkarını kolamışındır.» Böyle bir soru karşısında kızam. Çünkü, benim Bugünkü Şiirimiz isimli «Antoloji»m çıktığı vakit ortada pek az «Antoloji» vardı. Bu bir. İkincisi, ondan sonra yayınlananlara bakınca bunların yanında benimkisi - öğrenmek olmasın ama - adeta zemzemle yakanmış gibidir. Gerçi «Bugünkü Şiirimiz» çıktığı vakit pek çok kimseler onun kusurlarından bahsettiler. Hatta ben bile bu yermelerin etkisiyle bir ara pişmanlık duyar gibiydim. Fakat şimdi görüyorum ki bütün kusurlarına rağmen «Bugünkü şiirimiz» gene de iyi bir «Antoloji»dir.

«Antoloji» yapanların neye dikkat etmesi gerektiğini anlatacak değilim. Yalnız üç dört senedenberi bu isim altında ortada gördüğümüz kitapların gerçek birer «Antoloji» olmadıklarını söylemekle yetineceğim. Bugün dizim daha ziyade «Sistemantik antoloji»lere ihtiyacımız vardır. Meselâ: «Siyasi Şiirler Antolojisi», «Memleket Şiirleri Antolojisi», «Köylü Şairler Antolojisi», «Yeni Halk Şiiri Antolojisi» gibi. Gene meselâ: Altı harp yılı içinde bir çok şairlerimiz bu harp yılı üzerine şiirler yazdılar; bu şiirlerin en iyilerini bir araya toplayan bir «Savaş Şiirleri Antolojisi» yapılabilir. Böyle «modern» antolojilerde biz şairlerin ilgi duydukları konuları, problemleri görmek, tanımak ve takip etmek isteriz.

(Sonn 2 inci)

Şu Gördüğüm Kuşcağız

UÇARKEN KARNİ AKIKMIS
GELMİŞ CADDEYE KÖNMÜŞ
ARANMIŞ

TARANMIŞ
BİR ARPA TANESİ BULMUŞ
ŞU GÖRDÜĞÜM KUŞCAĞIZ
YA İNSAN OLUYAMIŞI.

Orhon M. ARIBURNU

Şiir Halk Hizmetinde mi ?

İbrahim Zeki Burdurlu

Bugün, şiirin halk hizmetinde olmasını isteyen ve şiirin bu ülkede altıncı yüzyıldan itibaren esas ödev olduğunu söyleyenler var. Bu fikre karşı, şiirin halk hizmetinde olmasının tutarlı anlamak için bazı ilk basamakların yapılmasını istenmesini tutarlı anlamak bakımından önemli olduğunu ileri sürülenler var. Kimisi ise şiirin, sadece şiir olduğunu, onun hizmet işinin ikinci derece-ye mütalaa edileceğini söylerler. Başa yararlar ise, Türkiye'de okuyucu sayısının pek az olduğunu bahırlararak bu gibi fikir yürütmelemlerini yeriz olduğunu hatırlatıyorlar.

Birce bu fikirlerin hepsi de doğru. Şiir halk hizmetinde girer, yerine, zamanına, okuyucuya göre; şiir müayyen bir kültür seviyesine istiyebilir, gene, zamanına, insanına göre, şiirin Türkiye'de okunmadığı ise çok netlik bir gerçeklik.

Orta okul sınıflarında bulunan öğrencilere vermek için aradığımız dörtlü başı mamur şiirlerin sayısı fazla kabarmış değildir. Dörtü başı mamur, ne dediği belli, duygu ve düşünceyle bir gelişme yaratarak, bir zedeği uyanırdan şiirleri öğrencilere de beğeniyorlar. Bu deneme, bir bakıma sakat bir denemidir. 12-15 yaş arasındaki çocukların şiir anlayışları, şiirden zevk almaya durumları ne dereceye kadar tabii olabilir? Fakat onlar Yahya Kemal Beyatlı'nın «Sessiz Gençlik» şiiri, Ahmet Hamdi Tanpınar'ın «Hatıralarım» şiiri, Ahmet Muhsin Erasm'ın «Fahriye Ablam» şiiri, Ahmet Küçük Tezer'ın «Ölü» şiiri, Cahit Sıtkı Tarancı'nın «Ölü» başı yapmış şiiri, Fazıl Hüsni Dağlarca'nın «Bu eller miydi?» şiiri, Orhan Veli Kanık'ın «Satanlık Türküsü» şiiri, Orhan Şaik Gökyay'ın «Baş vatan kimin?» şiiri, Behçet Kemal Çalişar'ın «Kannma giren baharı» şiiri, Cahit Külebi'nin «Halkın» şiiri beğenirler. Gerçekten, bu şiirlerin duy ve iç yapılarında, bir olgunluk, bir dörtlü başı mamurluk vardır. Bir kompozisyon esasının bulunmadığı şiirler onlarda bir etki bırakmadık, dağınkı, perşan sırsarıları beğenmediler, sevmediler.

Bu denemeyi köylerde yapmayı düşündüm. Burdur köylerinde zaman zaman yapıldığını öğledüğümüz, yazınca aldığımız kitap ve defterlerim, derzlerim köyülere şiirler okudum, Dinleyen arasında, okuma - yazma bilmeyenler, üç ve beş sınıflı çok okullarımlar biterenler, akşerde, onbaşlık çavuşluk etmiş olanlar vardı. Köylülere, Y. Kemal Beyatlı, A. Hamdi Tanpınar, A. Muhsin Erasm, F. Hüsni Dağlarca ağır geldi. A. Kütsi Tezer'den «Halay, Davul, Ölü», Behçet Kemal Çalişar'dan «Atatürk'e Ağut», Aşık Veysel'den «Toprak», Zeki Ömer Defnedan «Erzincan», Kemalittin Kamu'dan «Bingöl Çobanları», Ömer Bedrettin'den «Yayla Damımı», Arif Nihat Asya'dan «Gurbet», Cahit Külebi'den «Memnet Alın, Orhan Veli'den «Vesikalı Yarım, Halit Soyuer'den «Dedim», Osman Altın'dan «Hürriyet», Mehmet Çakırtay'ın «Bugün» şiirlerini beğendiler. Daha sonra onlara, Karacaöğlütan, Dadaloğlu, Yunus Emre'den parçalar okudum. Bu parçaları da beğendiler. Köylülere ya - van, keki buldukları şiirleri de çıktı.

Köylülere bu şiir yazıları okuyup okumadıklarını sor - dum. Alacığım cevabı biliyordum. Pek azı, «Aşık Kerem» i okuduklarını, resimli halk gazetelerindeki isyast manzumeleri gördüklerini söylediler. Halk şiirlerini bilmiyorlardı. Kayseri - nin bir kaç köyünde Aşık Veysel'in Kılıfını görmüştüm.

Şiirin halkın hizmetine girmesi fikrinin savunmasını yapmak, birce bu bir zahmettir. Çünkü, birde şiir, müadeş okunuyor. Çikan şiir kitabı da okuyucusunun eline ulaşmıyor. 15.000 nüfusa bir şehrde, kitap okuyularının sayısı 25 i geçmez. Bu sayıyı küçültmek ilçe, bucak ve köylere tabii edelim, sonuç tıyler ırtıpercekte dercede korkunçtur.

Şiir, yazılacak, deşer ve kitaplara basılacak, ancak bir şiir kitabı en az 500, en çok 3000 kişi tarafından okunacaktır. Bu şekilde, şiir nasıl olur da halk hizmetine girebilir? Bu soruyu burada bırakıp, aydınlarımız, şiirin neden okuyucu bulamadığı fikri üzerinde düşünmelidiz. Halkı okutmamak, aydını okutmamak, halkı, şiir, hikâyeye, roman yazmalarını okutmamak için çalışmalız. Nasıl çalışmalı? Nasıl okutulmalı? İşte en büyük soru.

Hikâye:

Bir Ölü'nün Mektubu

Biliyorum mektup bekle - mezin bendem; çünkü ben öldüm önceğim, mektup yazıl mysan bir yere gittim. Ölü - mün mektup yazmadığını bili - rım.

Burada herkes bir düşün - cesi, bir derdi var. Sağım - laş bir deniz tekmem. Harp de bölünmüş; - hep nişanlım düşündür zavalı. Önem yandı - da müteakibi bir memur sağına sakalına bakmadan «Kudumuz olmuşur burada insan diyer. Dün bir kücağız getirdiler, on yedi, on sekiz yaşlarında. Korktu; annesini istiyor ya - nına.

Bir ölüler yalnız rüya gör - rüz. Ben, her gece sizleri sü - rün rüyalarımda; sizlerle ko - nuşturm, eğlenir, güler ve ağla - rım. Sizler de geleceğiz, rüya görürsünüz, amma bizimkiler beğemez.

Babam hasta olduğuna kurtul - mus, gözlerindeki sertlik yer - ne sevinç peyda olmuştu; zenginler, Fakirlere para da - ğır. Artık bahçımıza yazma de - ğil, araba ile gider gelirsiniz. O her kıs su busan evden a - partıman taşınımsızdır; kapıda taksi bekler. Zengin, ağbektü altn gözükli beyler ve kök mamurlu hanımlar mi - safir geliri evinize.

Bu rüyalarla annemi de be - rapör görürüm; babamın ya - rınıdır. Daima gülen çehre - sine sanki «bü de zengin ol - duk ve göğüsün kabartır, alm beymez olur «salımsızın akl - ic der.

Anem bir seye sevinir: Ço - maşık yıkamak, yemek yap - mak, halka silmek gibi işler yoktur; emanları kadar yoru - tur yor; bittim. Allahım diye kendini yatağa atması. Şimdiki evimizde ahlak, hizmetli, ka - pıci vardır. Her hafta camıya kadın gelir. Anem boyuna onlara emil verir.

Ya kardeşim neler görür rüyalarınız? Bir tane deşik ki - ne tane. Olsun, çok çoklu - meler seviniriz. Ben «Evlens - dim bir çokuktan aşığı yap - mıyacaktım» oldum.

Doğan imdihana girmişi; hu - caları epeyce terletmişler. Ze - ki çocukları; az çalısır çok bu şırır. Mübahakk hepüne ce - vab vermişim.

Zeki olduğun kadar yanın - dir da. Dersten sonra doğu asfalt yola, kızlara laf atmağa, sakalınağına gider. Oradan da futbol sahısına... Akşama ka - dar top oynar, sahada unuttur kendini. Ezan okunur. Yüzü gözü kan ter içinde çıkar ge - lir. Pencereden elini sokup kapıyı açar, sessize girer içe - ri, korka korka ayakpaklarını çıkarır; sakları; gene buğün de ayakbabinin ya burnu so - yulmuş, ya tabanı delinmiştir. Hani hakkı da yok deşik adam çağısın. On beş günde bir pençe, üç ayda bir ayakbabı eskir mi?

— Nerde kaldın? Babamın giri ve sert sesi iştilir. Anem hemen atılır: «Hucaları bırakın!» der. «Yolları Doğanın ödü kapı getirer ayakpaklarını diyecek. Pijamalarını giyecek. Sanki top oynayan o «deşimsi al - bi gelir oturur. Ya Veda! O da rüya gör - meceeri. Terzide başı neşir - dir. Buğün de bir şey öğren - mis, yorulmuştur. Sofrada, bayadı, iş yapan adamların rahatlığı, gururu, zanaatkar - ciddiyeti farkedilir yüzünde. Hemen yatar. Bekli o zavalı bile rüya görmez. Göre bile ötü aşkalmıştır. Uçurum - lardan yuvarlanır, devlerle boğuşur, eşkiyalardan kaçar: bağrımak ister, bağırnamaz. Korku ile uyanır, Ayak ötü - bir kaç lokma. Doğru işine... Ben küçük Ahyan neler gö - rürsün rüyalarınızda ne bile - yim. Ben senin rüyan da ö - lüm. Amul senin rüyan, en büyük rüyası elin para tutluğ, çok - luk çoğuşa karıştığın zaman göröceksin. Şimdi sen uya - yu. Ya önceğim, sizlerle uya - rırsızın gece gündüz. Bilmem sizler de beni görür müştün? Ahyanın rüyasına girdimem mübahakkı korkmuştu. Anem - cilerin diye sarılır. Hak ben bile önceğim diyordum arada sırada; sizin düşünmeden ya - dığeçer babam, kardelerim göçmenleştir; hepimiz seve - rimiz. Ölü bakiçin ağızla - cak. Ölümlere başlar yavru - cak. Ölümlerim kim korkmaz ki... Amemim öldüğü günü hatı - rlayorum. Bugünkü gibi bilir - misim korktuğumu. Meektepe düşünüyordum, ilk mektepe - denim sınıfıydım. Yolda tey - mekni kördüm. Aşlıyordu. O söyledi: Amem ölmüş. Eve gitmeye korktum, o güdenbe - ri korkarım ölümlerden. Ölü bahsi ağızına elimde olmadan litiririm. Siz de litirirsiniz in - sançularını. Amma bu ölünce - ye kadar devam eder, sonra siz de alırsınız. İnsan nele - re alırmaz ki...

Burada çok rahatım önceğim - im. Şan, şeref, etiket; zen - diğim, fakir yok, karışan eden de yok. Elimde olmyarın aradı - m bir dünyaya dönmek istemem.

Buralarda havalat soğuşmağa başladı; sizin oralar sıcaktır. Coğrafiya dersinde okumuş - tum; yazın toprağın altı so - ğuk, kışın sıcak olurmuş. Ora - dan kalmsı hatırdım. Desene güzelim yaz günlerine kavuş - turmuş. Başlara taşınımsızın - dir. Nasıl, bu sene üzüm var mı bari? Allah yüzünü gü - lürdünsün. Ben bilirim sizin na - sıl geçindiğiniz. Her memur gibi, aynı yirmişi dedi mi ba - bamm cebinde para kalmaz. O bağılar da olmasa. Gediz gene öyle müteakibi, ağır başlı mi - neşer? Kış gelince çouşur mu gene? Hatırdama geldi: Do - ğanı buğuluken kurtarmış - tım. Siz de hatırlarsınız belki? 37. de galiba. Canhavile diye

EDEBİYAT DÜNYASI

Altalta, üstüste

Yapraktan, çiçekten üste... Bir yâr büyüyor, Bir sey uşeriyor içimde...

Masumî tenleki bir tertîl azımmı,
Bahar toprağın altında,
Karnice kandıralan bülük vaparın üstünde...

El var, ayak var,
Göz var, kulak var,
Kalb var, dilak var,
Zalüm, işkence benim üstümdü.

Fejhi Giray

Köye Doğru

Yavuz AKKERMAN

Asiurlardanberi imalade uğra - şımın genel müdürlüğü tara - fından gönderilmiş filmler gö - rürmek, seri konferanslar ha - zırlamak, kurslar açmak gibi ödevleri üzerine almış ve ba - şarısız olan halkkileri süphe yok ki bu konuda faydalı ku - rullardan biridir. Bu dört başı mamur çalışmalarla köylerde, kentlerde okuma ve yazma bilmeyenlerin adedi gün ge - çmekte azalmaktadır. Bizim bu yazıda asıl lenas etmek istediğimiz Universteli gençlerin Anadolu'da muhtelif ekipler ha - linde çalışma meselesidir.

Lâsimezi lüzüz eden ve hat - ıla tehlikeye düşüren aşırı mis - lik temayülleri, irtisal propa - gandalar, dini istismar ve çarpık ideolojilerle müdeadele et - mekte, Kemalist prensipleri ki - talırla bir bir sokmak lâzım - dir ve bu ödevi de başarmak yolunda Türk gençliği rakip - sizdir. Bu konuda yakarıda da işaret ettiğimiz gibi bilhassa köy enstitüleri ağıla küçümsem - miyecek bir faaliyet gösteri - yorsa da, şimdilik ancak (21) köyümüz tahsis etmiş - se göre ihtiyacı karşılamakta - nızdır. Kaybedilecek zamanı - mız da olmaktadır göre det - hal harekete geçmemiz sıradır. Gençlerin bu arzuları ıst - sev ve tebliğı layıktır. Köye gitmekle işbirlik yapıp du - manı romantizmanden hic ol - mussa bir müddet için söy - lücekler ve Anadolu çalısın - ları esasında zihinsel ve ru - halıyeye geniş bir geç ayırma - yı çok dâha iyi öğrenmiş ola - caklardır. Kendilerini ütopi - lere, fanatizme, hic ümitsiz -liğe atarak ve bedelin «Savun - up kapırmış olanlar bu sayede aç - ık, aydınlık ve gerçek hayatın im - kânlarına kavuşacaklardır. Sos - yal tecrübelerinin insanı hayata hazırlamaktaki nimetine en - gürlük ve kuvvetli tarafların an - cak bu şekilde ulaşabiliriz. U - niversteli arkadaşlarımız Ana - doluyu fikren kalkındırma ar - zularını bu yazı gerçekleştirceğ - inin artık bundan sonrası için sadece plânı ve gayetleri bir, çalısma mevzuu bahıştır.

Yunank ve dikkalı, müte - hammlı ve sebatkar olan genç - lerimizin muvafak olacağı la - zım inanıyoruz.

Bu kadar hayırlı, bu kadar müsbet bir dâvada çalısarak olanlara birden selâm ve sev - gi. Yolları açık olsun...

Köy kalkınması çalısma - rında Hakverdi ve Halkoda - larımız da hissederi olduğuna inanmamak lâzım. Turdun - her tarafına dağılmış olan bu kurullar halk için karnice ka - rarnice çalısınmakta, köllere ve bilim ışığını yurt ölüsünde yayılışına hizmet etmektedir. Geziler terip ederek halka ilâç ve kitap dağıtmak, tem - siller vermek, spor gösteri - lerne imkân hazırlamak, Basın

— Allahın işine bak der be - yazılardan biri. Acaba kocas nasil? — Zavallıcek. Yahu bu kambu - ru kim alır? — Bekli adamın başına kal - mıtır. — Sus ayağı ne alırsa oşon size ne? — Hepsî çukarıer. Bütün hasta - hane kambur gebevi işlimiş. Herkes merak eder, gelir. Mu - ayene eder, hatirini sorarlar.

Hikâye:

Anne Olmak İçin

— Adn ne dediler.

— Nüfler

— Sevdim? Bismim adı?

Hepsini, hepini söyledim. Soy - dular, buruşuk bir hasta gömleği giydirdiler. Haydi kızım Nüfler yârı baktım. Bak sen Allahın iyisi, anaların keşiliverdi. Ya doğuramamış Nüfler. Hey kü - çük kızım, kambur kızım, eme - nimak kolay mı? Ben halden anaların Nüfler. Hasta arabası - na binemem diyi yüzün pan - car kesiliverdi. Yarısını bile dol - duramadım arabasına. Bir de kokosaman karnim. Boyalı du - daklı kitabı fıkradın. Seni yü - rüttükleri zaman. Sorma şimdî, ne derse desin. Ne diyebilirler.

«Hesit kambur, hem çare, ço - rnak da doğuracak.» Zulu faula mı «söylüyorlar?» Sakağlına akaklıca anladık. Ama kocam, halimdenmiş nikâhlım, namuhtı ne adamağca. Öyle öbirtirir git - ti deşik. Sen burada başı ver Nüfler kızım. Bak biriniden tırtırsorum.

Araba şimdî anaşöre gire - cekt. Yukarı çıkarcaklar. Oradan doğurhaneye. Ah Nüfler kızım neden böyle «akla kötü şeyler getiriyor. Niye sana şu anaşörün işi kopusun utırsorum?»

İp kopusun, sen öl, çocuğın kur - tulam. Hayır kızım yapmamak gıbnis yok. İp yerinde duram. hem ya ölmüşsem, çocuğın da sakatlanırsa. Hayır hayır ip yerinde dursun. Araba yürüyör; kaydı hayırlısı kızım.

Nüfleri doğurhaneye götü - rürer. Beşy ışıkı keskin ilâç kolu - bu büyük teneziye bir yer - üre döfünbana. Dört tane kor - luncu yatak. Bir sirtü de acap şidet. Nüflerim başı döner. San - cıo başlar yeniden. Tiftir, bit - tire. İncecik kolları, incecik ba -

Nüfler sevindir. Daha çok ağ - lar şimdi. Minicik bir çocuk za - neder kendini. Bu beşy gözlek - iler omu sevdiler. Her tehlike - den kurtarırlar artık. İstedığı gıtsı ağırtıyabilir.

Beşy gözleklerinin kıstı gr - der. Çe kiti orada kalıncı. Her - çeyre komşular. Nüfler say - gi ile onları dinler, ama bir şey duymaz.

Geçmiş Baharlar

Bulutlar geçirdi üstümüzden

İki karale

Sarı çiçekler açardı içmeler

Sardıo saqların seşeder

Mimi güllü bir kız

Ağık alırlı arasında çekiyeler seşirdi

Dağlar varmış ne düşünce

Bütün parklar pışman

Silmemiş yollarında ayak izleri

Dul gelir, dul gider mevsimler

Ağık alırlı arasında çekiyeler seşirdi

Göz değirmeni rüyalar

Gereçim kollarında

Nesir tehis yaprakları

Kim oturuyor pencerem camlarına

Aık im yoksula bu rüzgâr

Deşir birden dünya

Bahar ağaçları gibidir gözümüz

Nesir güllü arlar geede

Sarkıla bir bul olar

Gök aynı deşik

Gülmek bile kaçır

Nerde ekli landıklarım

Soçlarımlı sularda seşirdim

Maşı güllü kız nerde

Geçmiş baharları hatırlatırcı yağışlar

Çocukluğumuz gibidir hatırlarlar

Ne bırakır güdeler büşbüşün

Ne de akışını deşiltilerle ötürün

Sant TAŞER

— Adn ne dediler.

— Nüfler

— Sevdim? Bismim adı?

Hepsini, hepini söyledim. Soy - dular, buruşuk bir hasta gömleği giydirdiler. Haydi kızım Nüfler yârı baktım. Bak sen Allahın iyisi, anaların keşiliverdi. Ya doğuramamış Nüfler. Hey kü - çük kızım, kambur kızım, eme - nimak kolay mı? Ben halden anaların Nüfler. Hasta arabası - na binemem diyi yüzün pan - car kesiliverdi. Yarısını bile dol - duramadım arabasına. Bir de kokosaman karnim. Boyalı du - daklı kitabı fıkradın. Seni yü - rüttükleri zaman. Sorma şimdî, ne derse desin. Ne diyebilirler.

«Hesit kambur, hem çare, ço - rnak da doğuracak.» Zulu faula mı «söylüyorlar?» Sakağlına akaklıca anladık. Ama kocam, halimdenmiş nikâhlım, namuhtı ne adamağca. Öyle öbirtirir git - ti deşik. Sen burada başı ver Nüfler kızım. Bak biriniden tırtırsorum.

Araba şimdî anaşöre gire - cekt. Yukarı çıkarcaklar. Oradan doğurhaneye. Ah Nüfler kızım neden böyle «akla kötü şeyler getiriyor. Niye sana şu anaşörün işi kopusun utırsorum?»

İp kopusun, sen öl, çocuğın kur - tulam. Hayır kızım yapmamak gıbnis yok. İp yerinde duram. hem ya ölmüşsem, çocuğın da sakatlanırsa. Hayır hayır ip yerinde dursun. Araba yürüyör; kaydı hayırlısı kızım.

Nüfleri doğurhaneye götü - rürer. Beşy ışıkı keskin ilâç kolu - bu büyük teneziye bir yer - üre döfünbana. Dört tane kor - luncu yatak. Bir sirtü de acap şidet. Nüflerim başı döner. San - cıo başlar yeniden. Tiftir, bit - tire. İncecik kolları, incecik ba -

Nüfler sevindir. Daha çok ağ - lar şimdi. Minicik bir çocuk za - neder kendini. Bu beşy gözlek - iler omu sevdiler. Her tehlike - den kurtarırlar artık. İstedığı gıtsı ağırtıyabilir.

Beşy gözleklerinin kıstı gr - der. Çe kiti orada kalıncı. Her - çeyre komşular. Nüfler say - gi ile onları dinler, ama bir şey duymaz.

Nüfler sevindir. Daha çok ağ - lar şimdi. Minicik bir çocuk za - neder kendini. Bu beşy gözlek - iler omu sevdiler. Her tehlike - den kurtarırlar artık. İstedığı gıtsı ağırtıyabilir.

— Allahın işine bak der be - yazılardan biri. Acaba kocas nasil? — Zavallıcek. Yahu bu kambu - ru kim alır? — Bekli adamın başına kal - mıtır. — Sus ayağı ne alırsa oşon size ne? — Hepsî çukarıer. Bütün hasta - hane kambur gebevi işlimiş. Herkes merak eder, gelir. Mu - ayene eder, hatirini sorarlar.

— Adn ne dediler.

— Nüfler

— Sevdim? Bismim adı?

Hepsini, hepini söyledim. Soy - dular, buruşuk bir hasta gömleği giydirdiler. Haydi kızım Nüfler yârı baktım. Bak sen Allahın iyisi, anaların keşiliverdi. Ya doğuramamış Nüfler. Hey kü - çük kızım, kambur kızım, eme - nimak kolay mı? Ben halden anaların Nüfler. Hasta arabası - na binemem diyi yüzün pan - car kesiliverdi. Yarısını bile dol - duramadım arabasına. Bir de kokosaman karnim. Boyalı du - daklı kitabı fıkradın. Seni yü - rüttükleri zaman. Sorma şimdî, ne derse desin. Ne diyebilirler.

«Hesit kambur, hem çare, ço - rnak da doğuracak.» Zulu faula mı «söylüyorlar?» Sakağlına akaklıca anladık. Ama kocam, halimdenmiş nikâhlım, namuhtı ne adamağca. Öyle öbirtirir git - ti deşik. Sen burada başı ver Nüfler kızım. Bak biriniden tırtırsorum.

Araba şimdî anaşöre gire - cekt. Yukarı çıkarcaklar. Oradan doğurhaneye. Ah Nüfler kızım neden böyle «akla kötü şeyler getiriyor. Niye sana şu anaşörün işi kopusun utırsorum?»

İp kopusun, sen öl, çocuğın kur - tulam. Hayır kızım yapmamak gıbnis yok. İp yerinde duram. hem ya ölmüşsem, çocuğın da sakatlanırsa. Hayır hayır ip yerinde dursun. Araba yürüyör; kaydı hayırlısı kızım.

TALİP APAYDIN

Rüzgârlar ve Sıkıntı

İçimdeki sıkıntıyı

Kasım rüzgârları dağıtamaz

İçimdeki sıkıntıyı

Bu yolların hiç birisi başa çıkamaz.

Bazı akşam üsleri, geceleri

Öyle esiyorlar ki kuzey batıdan

Oradan Abdüsselâm dağlarından

Sesi kulaklarımdan çıkmaz.

Dağlardan ve bulutlardan ibaret

*dünyam-
da*

Bütün öteki dünyalara inat

Bir hevesim kalmadı artık,

Aklım almaz.

İçimdeki sıkıntıyı

Kasım rüzgârları dağıtamaz

İçimdeki sıkıntıyı

Bu yolların hiç birisi başa çıkamaz.

Kayalar

Avcı değilim, âşık değilim,

Kayalar güzel

Bir başka rüzgârın önünde

Bir başka güneşin,

Gayri alıştım her şeye.

Ey dalını eğdiğim ağaç

Önümden geçen dere,

Nedir bu duyduğum gürültüler

İçimde...

*Öğle olur güneş kızar
Kayaların dibi gene serin,
Hep iyi şeyler düşünüyorum
Dünya için, insanlar için
Gene ümitler besliyorum.*

*Ben yalnız gezmemi severim
Kayaların içinde kendi kendime
Amma avcı değilim, âşık değilim.*

Patika

Bir patika başladı

Dağlara doğru

Kılavuzu kimler olsun?

Derelerden, sırtlardan

Yağmurlar yağarken, ay ışığında

Yolu en uzak köyler olsun!

Boşuna «Avcı avında, yolcu yolunda gerek» dememiş atalar. Dikkat edin: Anadoluyu, köyü, bozkırı bize en güzel verenler gene köylü çocukları. Fakir'in Köyden Mektup adlı şiirinin yankılarının ardı arkası kesilmiş değil. Hangi yöne çevrilsen enstitülerin bir diğer başarısı, ülkeye bir diğer armağanı ile karşılıyor. Gerçek öğretmen, gerçek yurtsever, gerçek şair... Bütün «gerçekler» enstitülerden sanki. İşte Talip. Bir arslan kükremesi kadar kuvvetli ve bir kuş ötüşü kadar yumuşak şiirleriyle hepimizi kendisine bağlayan bu çok sevimli genç şairimiz de enstitüden. O ne yakınlık, ne incelik, ne alçak gönüllülük Talip'teki!

İşte tanıtı (isbatı): Talip hayatını yazmasını istediğim bir betiğime şöyle karşılık veriyor: «Bizim asıl en kuvvetlimiz Başarandı». Bir diğer betiğimde «Başaranın kendimden daha iyi şair olduğuna, onun ileride çok muvaffak olacağına inanıyorum» diyor. Böyle sözleri değme şairler söyleyemez gibime geliyor, ne dersiniz?

Talip Apaydın 1926 da Ankaranın uzak bir köyünde doğmuş. Tabii babası fakir bir çiftçi. Talip beş yaşında iken annesi ölüyor. Köylerde olağan iştir, bir üvey anne getiriyorlar eve. «Biraz çileli hayattan, biraz da üvey ananın zorundan okumaya özendim» diyor Talip. Kasaba ilkokulunda okuduktan sonra 1943 de Çifteler, 1946 da da Hasanoglan

Yüksek Köy Enstitüsünü bitiriyor. Bir doğu enstitüsünde iki yıl türkçe öğretmenliği yapıyor. Ayrıca 21 enstitüden 14 ünü gezmiş, görmüş, kalmış işlerinde. Yani oldukça söz sahibi bu konuda. Dikkat ediyoruz, enstitülerden bütün yetişenler memnunar okullarından, yetişme tarzlarından. Siz okuyucularım memnun musunuz yettiğiniz liseden, üniversiteden? Bakın Talip nasıl kıvanıyor: «Bana kalırsa imkânsızlık, bunu yenmeye çalışmak köy öğretmenin bütün hayatınca karşılaşacağı meselelerdir. Bu bakımdan enstitülerde, yeni kurullukları için bazı teknik eksiklikler oluşu eğitim yönünden öğrencilerin aleyhine değildir, lehinedir. Çünkü köylü çocuk bir dağına santral kurulup, her yanın elektrikle aydınlanabildiğini gözlerle görüyor, hattâ kendi emeğinin de karıştığı bu işten belki 10 misli de zevk alıyor. Yönetimciler her güçlük ve imkânsızlığı bizleri yetiştirmek için birer eğitim vasıtası olarak kullandılar. İçtiğimiz suları uzaklardan kendimiz getirdik, böylece bir köye iyi su nasıl getirilir, onu öğrendik. Okulun bahçesini kendimiz ağaçladık, böylece de ağaçlandırmayı ve anlamını öğrendik.»

Bugün askerlik görevini yapmakta bulunan Talip'in şiirlerini değerli saydığımız her dergide okuyabiliyoruz. Talip'ten tek dileğimiz var. Bu dileği Necati Cumalî'nin ağzından size duyuruyorum: Necati Talip için yazdığı bir yazıyı şöyle bitiriyor: «Âşık Veysel'in şu mısraı aklında kalsın: Ben babamı, sen ustamı unutma. Sevdiği şairleri okurken köyünü unutmasın.»

Talip Apaydın'ı şiirlerini seven biri olarak selâmlıyorum.

Sabahattin HÜSNÜ

Isınan Güneşe Şiir

Tepelerin güneğe bakan yamaçlarında

Bekledim seni

Tarlalarda bekledim

En umutsuz günlerimde,

Karanlıklarda

Bu kışlar kolay geçmedi güneşim

Şimdi her sabah kalkınca daha yakın

Daha cömert, daha iyi

İliklerime kadar ısıt beni

Güzel günler benim de hakkım.

Ben gene yeni şeyler öğrendim güneşim

Başka kuvvetler tanıdım

Derelerin içinde bir diken tohumu

Tomurcuk olmuş dünyaya karşı

Kendime benzettim.

Bir koyun kuzusunu yalıyordu

Bir kuş guva yapmış

Bir yılan gömleğini değiştiriyor

Sayende güneşim.

Amma hepsinden önce

Kendimi söylemeliyim

Bu kış seni en çok ben bekledim

Güneşim, kardeşim.

Ayrılığımızın Şiiri

(Şimdi hâtturalar bürüdü etrafını)

Ben gelirken bütün ekinler göğüdü.

Yağmur yağıyordu trenin pencerelerine

Hiç unutamıyorum arkamdan ağıladığını.

İstasyonda son olarak konuştuk

İçimde bir acı kayıp gidiyordu

«Bekle beni dedim gene getirim,

«Gene getirim bir gün biter elbet

Halbuki trenim ilerliyordu

O dağları geçtik, geçilmez

Ovalar sonsuz gibi geniş

Tarlalar istasyonlar, ağaçlar

Hep içimde o sesteniş...

Beni nerelere götürürsün tren

Gönüm gerilerde kaldı

Parçalandım, varlığım ikiye ayrıldı

Yaşamak değil şimdi benimki

Nerelere getirdin tren?